

Vuosikertomus

2011

Tiivistelmä

EUROOPAN
TIETOSUOJAVALTUUTETTU

Vuosikertomus

2011

Tiivistelmä

**Europe Direct -palvelu auttaa sinua löytämään
vastaukset EU:hun liittyviin kysymyksiisi**

Yhteinen maksuton palvelunumero (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Jotkin matkapuhelinoperaattorit eivät salli pääsyä 00 800 -alkuisiin numeroihin,
tai niistä voidaan laskuttaa.

Suuri määrä muuta tietoa Euroopan unionista on käytettävissä internetissä Europa-palvelimen kautta (<http://europa.eu>).

Luettelointitiedot ovat teoksen lopussa.

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2012

ISBN 978-92-95076-44-0

doi:10.2804/40901

© Euroopan unioni, 2012

Tekstin jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan

JOHDANTO

Tämä on tiivistelmä Euroopan tietosuojavaltuutetun vuoden 2011 vuosikertomuksesta. Vuosi 2011 oli tietosuojavaltuutetun seitsemäs kokonainen toimintavuosi. Euroopan tietosuojavaltuutettu on uusi ja riippumaton valvontaviranomainen, jonka tehtävänä on varmistaa, että EU:n toimielimet ja elimet kunnioittavat henkilötietojen käsittelyssä luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia, erityisesti heidän yksityisyyttään. Kertomuksen kattama vuosi on tietosuojavaltuutettu Peter Hustinxin ja apulaistietosuojavaltuutettu Giovanni Buttarellin yhteisen viisivuotiskauden kolmas vuosi

Asetuksen (EY) N:o 45/2001¹ (jäljempänä tietosuoja-asetuksen) nojalla Euroopan tietosuojavaltuutetun päätehtävinä on

- valvoa ja varmistaa, että tietosuoja-asetuksen säännöksiä noudatetaan, kun EU:n toimielimet ja elimet käsittelevät henkilötietoja (**valvonta**);
- neuvoa EU:n toimielimiä ja elimiä kaikissa henkilötietojen käsittelyyn liittyvissä asioissa, muun muassa lainsäädäntöehdotuksia koskevien kuulemisten avulla, ja seurata viimeisintä henkilötietojen suojelemaan vaikuttavaa kehitystä (**kuuleminen**);
- yhteistyö kansallisten valvontaviranomaisten ja -elinten kanssa EU:n kolmannen pilarin yhteydessä, jotta henkilötietoja suojeltaisiin entistä yhdenmukaisemmin (**yhteistyö**).

Vuonna 2011 Euroopan tietosuojavaltuutettu asetti uusia kriteerejä useilla toiminta-alueillaan. Valvoessaan EU:n toimielinten ja elinten toimintaa henkilötietojen käsittelyssä tietosuojavaltuutettu oli tekemisissä aiempaan verrattuna useampien tietosuojavastaavien kanssa useammissa toimielimissä ja elimissä. Tietosuojavaltuutettu saattoi myös nähdä uuden täytäntöönpanopolitiikkansa vaikutukset: useimmissa EU:n toimielimissä ja elimissä tietosuoja-asetusta noudatetaan selvästi paremmin, vaikka muutamilla on vielä parantamisen varaa.

Uusiin lainsäädäntötoimiin liittyvissä kuulemisissa Euroopan tietosuojavaltuutettu antoi ennätysmäärän lausuntoja eri aiheista. Merkittävin hanke, EU:n tietosuoja-alan oikeudellisen kehityksen tarkastelu, on edelleen keskeisellä sijalla. Myös vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevan Tukholman ohjelman ja Eurooppa 2020 -strategian kulmakiviin kuuluvan EU:n digitaalistrategian täytäntöönpanolla on ollut vaikutuksensa tietosuoja-asioihin. Sama koskee sisämarkkinoihin, kansanterveyteen ja kuluttaja-asioihin sekä rajatylittävään lainvalvontaan liittyviä kysymyksiä.

Euroopan tietosuojavaltuutettu lisäsi samalla yhteistyötään muiden valvontaviranomaisten kanssa ja kehitti oman organisaatorakenteensa tehokkuutta ja toimivuutta.

¹ Asetus (EY) N:o 45/2001, annettu 18 päivänä joulukuuta 2000, yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta, EYVL L 8, 12.1.2001, s. 1.

VUODEN 2011 TULOKSET

Seuraavat päätavoitteet asetettiin vuonna 2010. Niistä useimmat toteutuivat vuonna 2011 kokonaan tai osittain. Joidenkin kohdalla työ jatkuu vuonna 2012.

- [Tiedottaminen](#)

Euroopan tietosuojavaltuutettu käytti aikaa ja voimavaroja EU:n toimielimille ja elimille sekä tietosuojavastaaville tarkoitettuun tiedottamiseen. Siihen sisältyi esimerkiksi aiheittaisia ohjeita erityisesti ahdistelun vastaisista menettelyistä sekä tietosuoja-aiheisia työpajoja tietosuojavastaaville ja rekisterinpitäjille.

- [Ennakkotarkastuksen merkitys](#)

Vuonna 2011 Euroopan tietosuojavaltuutettu sai 164 ennakkotarkastusilmoitusta, mikä oli tähän mennessä toiseksi suurin määrä. Määrää selittävät ennen muuta erillisvirastoihin suuntautuneet käynnit, paikalla tehdyt tarkastukset ja aihekohtaisten ohjeiden jakaminen. Määrää kasvattivat myös uusien erillisvirastojen tekemät ilmoitukset. Aiempaan tapansa Euroopan tietosuojavaltuutettu painotti voimakkaasti ennakkotarkastuslausunnoissa tehtyjen suositusten täytäntöönpanoa.

- [Valvonta ja raportointi](#)

Euroopan tietosuojavaltuutettu laati jo kolmannen yleiskartoituksen, joka koski tietosuoja sääntöjen noudattamisen valvontaa (vuoden 2011 katsaus). Sen ohella harjoitettiin kohdennettua valvontaa tapauksissa, joissa tietosuojavaltuutettu näki yleisten valvontatoimien perusteella syytä huolestua siitä, missä määrin jotkin toimielimet ja elimet noudattavat sääntöjä. Osa valvontatoimista toteutui kirjeitse, ja joissain tapauksissa tehtiin asianomaiseen elimeen koko päivän tutustumiskäynti tietosuoja sääntöjen noudattamisessa havaittujen puutteiden korjaamiseksi.

- [Tarkastukset](#)

Tärkeä vaikuttamiskeino ovat tarkastukset, joiden avulla Euroopan tietosuojavaltuutettu voi valvoa tietosuojaasetuksen noudattamista ja varmistua sen soveltamisesta.

Vuonna 2011 tietosuojavaltuutettu teki neljä tarkastusta ja jatkoi edellisten tarkastusten yhteydessä tehtyjen suositusten seuranta. Tehtiin myös VIS-viisumitietojärjestelmän turvallisuustarkastus.

- [Kuulemisten laajuus](#)

Euroopan tietosuojavaltuutettu laati taas aiempaa suuremman määrän kirjallisia kannanottoja: ennätysmäiset 24 lausuntoa ja 12 virallisten huomautusten sarjaa. Monissa tapauksissa komissio oli kuullut Euroopan tietosuojavaltuutettua jo ennen lainsäädäntöehdotustensa tekemistä, jolloin epävirallisten huomautusten sarjoja kertyi 41. Useiden lausuntojen jatkotoimena oli esiintyminen Euroopan parlamentin kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnassa tai neuvoston toimivaltaisissa työryhmissä. Ne komission ehdotukset, joista lausuntoja annettiin, valittiin systemaattisesta luettelosta, joka sisältää Euroopan tietosuojavaltuutetun työn kannalta tärkeitä aiheet ja prioriteetit. Lausunnot, viralliset huomautukset ja kyseinen luettelo on julkaistu tietosuojavaltuutetun verkkosivuilla.

- [Tietosuoja-alan oikeudellisen kehityksen tarkastelu](#)

Euroopan tietosuojavaltuutettu on antanut lausunnon komission tiedonannosta, jonka aiheena on kattava lähestymistapa henkilötietojen suojaan Euroopan unionissa, ja lisäksi epävirallisia huomautuksia siihen liittyvistä lainsäädäntöehdotuksista. Tietosuojavaltuutettu seurasi tarkoin lainsäädäntöprosessia ja esitti tarvittaessa näkemyksiään asiaankuuluvista seikoista.

- [Tukholman ohjelman täytäntöönpano](#)

Euroopan tietosuojavaltuutettu on seurannut tiiviisti Tukholman ohjelman täytäntöönpanon etenemistä ja antanut lausunnon ehdotuksesta direktiiviksi matkustajarekisteritietojen käytöstä lainvalvonnassa sekä virallisia huomautuksia EU:n terrorismin rahoituksen jäljittämishojelman TFTS:n perustamisesta. Vaikka ”älykkäistä rajoista” ei olekaan tehty lainsäädäntöehdotusta, tietosuojavaltuutettu käsittelee aihetta lausunnoissaan, joka koski muuttoliikkeestä annettua komission tiedonantoa.

- Teknologia-alan aloitteet

Euroopan tietosuojavaltuutettu antoi ensi kerran lausunnon EU-rahoitteisesta tutkimushankkeesta, jossa on kyse yksityisyyden varmistamisesta biometrinen tunnistetietojen käyttöönotossa. Euroopan digitaalistrategian yhteydessä tietosuojavaltuutettu antoi lausunnon tietoverkon neutraaliudesta.

- Muita aloitteita

Euroopan tietosuojavaltuutettu antoi useita lausuntoja ja esitti huomautuksia myös muista henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä aloitteista, kuten sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmästä ja turvaskannereiden käytöstä lentoasemilla.

- Yhteistyö tietosuojaviranomaisten kanssa

Euroopan tietosuojavaltuutettu osallistui aktiivisesti 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän työskentelyyn, varsinkin keskeisiä säännöksiä sekä rajoja, matkustamista ja lainvalvontaa käsitteleviin alaryhmiin.

- Koordinoitu valvonta

Euroopan tietosuojavaltuutettu tarjosi sihteeristöpalvelut Eurodac-asetuksen ja tullitietojärjestelmän koordinoituun valvontaan osallistuville tietosuojaviranomaisille. Viisumitietojärjestelmän osalta tietosuojaviranomaisten edustajat kävivät valvonnan koordinoituvissa ensimmäisen keskustelunsa Eurodac-asioiden koordinoitua valvontaa käsittelevässä kokouksessa ja tarkastelivat järjestelmän vaihtokutsuja ja lähestymistapaa valvontaan.

- Sisäiset järjestelyt

Sihteeristön uudelleenorganisoinnin jälkeen 2010 Euroopan tietosuojavaltuutettu päätti käynnistää vuoden 2011 toimintansa strategisen arvioinnin työryhmän johdolla, johon kuuluvat johtaja sekä kaikkien tiimien ja alojen edustajat. Arvioinnin ensimmäisen vaiheen huipentuma oli lokakuussa 2011 järjestetty tietosuojavaltuutetun toimiston sisäinen kokous, jossa jäsenet ja henkilökunta saivat kertoa lähemmin tehtävistään, arvoistaan ja tavoitteistaan.

- Resurssienhallinta

Euroopan tietosuojavaltuutettu tutki yhdessä Euroopan parlamentin kanssa perusteellisesti tapaustenhallintajärjestelmän toimittajamarkkinat ja valitsi toimeksisaajaksi sopivimman tuotteen tarjonnan toimittajan. Sopimus allekirjoitettiin vuoden 2011 lopulla, ja räätälöidyn järjestelmän kehittäminen käynnistyi. Tietosuojavaltuutetun toimiston yhdistämistä henkilöstöhallinnon tietosovelluksiin jatkettiin vuonna 2011 palvelutasosopimusten pohjalta: Syslog Formation saatiin täysin käyttöön, aloitettiin Sysper II -järjestelmän valmistelut, ja saatiin sovittua MIPS-järjestelmän käyttöönotosta vuonna 2012.

Euroopan tietosuojavaltuutetun keskeiset tunnusluvut vuonna 2011

→ Annettiin 71 ennakkotarkastuslausuntoa ja 6 muuta lausuntoa.

→ Vastaanotettiin 107 kantelua, joista 26 hyväksyttiin käsiteltäviksi.

Väitettyjen sääntörikkomusten päätyypit: tietojen luottamuksellisuuden rikkominen; rekisterinpitäjä kerää liikaa tietoja ja käyttää niitä laittomasti.

→ Järjestettiin 4 kuulemista hallinnollisista toimista. Neuvoja annettiin monenlaisista oikeudellisista seikoista, jotka liittyivät henkilötietojen käsittelyyn EU:n toimielimissä ja elimissä.

→ Tehtiin 4 tarkastusta paikalla

→ Julkaistiin 2 ohjetta ahdistelun vastaisista menettelyistä ja henkilöstöarvioinnista.

→ Annettiin 24 lainsäädäntölausuntoa muun muassa aloitteista vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alalla, tekniikan kehityksestä, kansainvälisestä yhteistyöstä, tietosiirroista tai sisämarkkinoista.

→ Annettiin 12 virallista huomautusta muun muassa teollis- ja tekijänoikeuksista, siviili-ilmailun turvallisuudesta, EU:n kriminaalipolitiikasta, terrorismin rahoituksen jäljittämishjelmasta, energiatehokkuudesta sekä perusoikeuksia ja kansalaisuutta koskevasta erityisohjelmasta.

→ Annettiin 41 virallista huomautusta

→ Palkattiin 14 uutta työntekijää

VALVONTA JA TÄYTÄNTÖÖNPANO

Euroopan tietosuojavaltuutetun päätehtäviä on EU:n toimielinten ja elinten tietojenkäsittelyn riippumaton valvonta. Oikeusperustana on tietosuoja-asetus (EY) N:o 45/2001, jossa tietojen käsittelijöille asetetaan useita velvoitteita ja säädetään niiden henkilöiden oikeuksista, joiden henkilötietoja käsitellään.

Valvontatehtäviin kuuluu neuvoa ja tukea tietosuojavastaavia tekemällä riskialttiiden tietojenkäsittelytoimien ennakkotarkastuksia sekä suorittaa tutkimuksia, mm. paikalla tehtäviä tarkastuksia, ja käsitellä kanteluita. EU:n hallinnon neuvonta voi tapahtua myös hallinnollisia toimia koskevien kuulemisten avulla tai julkaisemalla erityisohjeita eri aiheista.

Tietosuojasta vastaavat henkilöt

Jokaisessa EU:n toimielimessä ja elimessä on oltava ainakin yksi **tietosuojavastaava**. Vuonna 2011 heitä oli 54. Tehokas valvonta edellyttää kiinteätä yhteydenpitoa tietosuojavastaaviin ja heidän verkostoonsa. Euroopan tietosuojavaltuutettu on tehnyt tiivistä yhteistyötä neljän tahon (neuvoston, Euroopan parlamentin, Euroopan komission ja Euroopan elintarviketurvallisuusviraston) tietosuojavastavien "kvartetin" kanssa, joka koordinoi tietosuojavastavien verkostoa. Verkoston kokoukset tarjoavat tietosuojavaltuutetulle tilaisuuden kertoa ajankohtaisia tietoja toiminnastaan, luoda yleiskatsaus EU:n tietosuoja-alan tapahtumiin ja keskustella yhteisesti kiinnostavista asioista.

Ennakkotarkastukset

Asetuksen (EY) N:o 45/2001 mukaan Euroopan tietosuojavaltuutetun on tarkastettava ennakolta ne käsittelytoimet, joihin saattaa liittyä erityisiä rekisteröityjen oikeuksiin ja

vapauksiin liittyviä riskejä. Tarkastuksen perusteella Euroopan tietosuojavaltuutettu ratkaisee, onko tietoja käsitelty asetuksen mukaisesti.

Riskialttiiden tietojenkäsittelytoimien **ennakkotarkastukset** olivat edelleen keskeinen osa valvontaa. Vuonna 2011 Euroopan tietosuojavaltuutettu sai 164 ennakkotarkastusilmoitusta ja antoi 71 ennakkotarkastuslausuntoa tavanomaisista hallintomenettelyistä, kuten henkilöstöarvioinneista, hallinnollisista tutkimuksista, kurinpitomenettelyistä ja ahdistelun torjuntakeinoista, ja lisäksi sellaisista ydintoiminnoista kuin kuluttajansuojajärjestelmästä, laadunvalvontajärjestelmästä ja sisämarkkinoiden laadun jälkiarviointia harmonisointivirastossa sekä sosiaaliturvan sähköisestä tiedonvaihtojärjestelmästä Euroopan komissiossa. Lausunnot julkaistaan tietosuojavaltuutetun verkkosivuilla ja niiden toimeenpanoa seurataan järjestelmällisesti.

Sääntöjen noudattamisen valvonta

Tietosuoja-asetuksen noudattamista EU:n toimielimissä ja elimissä valvotaan järjestelmällisesti myös arvioimalla säännöllisesti niiden kaikkien suoritusindikaattoreita. Euroopan tietosuojavaltuutettu aloitti kolmannen tilannekartoituksensa, jossa arvioidaan tietosuoja-sääntöjen noudattamista (vuoden 2011 katsaus). Sen tuloksena syntyi raportti, jossa tuodaan esiin toimielinten ja elinten eteneminen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanossa ja myös alleviivataan havaittuja puutteita. Lisäksi toteutettiin kohdennettuja valvontatoimia silloin, kun tietosuojavaltuutettu yleisten valvontatoimien perusteella huolestui sääntöjen noudattamisasteesta joissain toimielimissä ja elimissä. Osa valvontatoimista toteutui asianomaisen toimielimen tai elimen kanssa käytynä kirjeenvaihtona, ja seuraaviin erillisvirastoihin tehtiin koko päivän tutustumiskäynti: Euroopan rautatievirasto, yhteisön kasvilajikevirasto, Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö ja Euroopan GNSS-virasto.

Lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu teki tarkastuksen Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämissäkeskuksessa, Euroopan petostentorjuntavirastossa ja Euroopan

keskuspankissa erityisten seikkojen noudattamisen varmistamiseksi.

Kantelut

Tietosuoja-asetuksen mukaan Euroopan tietosuojavaltuutetun päätehtäviin kuuluu vastaanottaa ja tutkia kanteluita sekä suorittaa tutkimuksia joko omasta aloitteestaan tai kantelun perusteella.

Vuonna 2011 tietosuojavaltuutetun saamien **kanteluiden** määrä kasvoi 107:ään, joista 26 hyväksyttiin käsiteltäviksi. Monet hylätyistä kanteluista koskivat kansallisen tason asioita, joissa tietosuojavaltuutettu ei ole toimivaltainen. Vuoden 2011 aikana ratkaistuista tapauksista 15:ssä tietosuojavaltuutettu katsoi, että kyse ei ollut tietosuojasääntöjen rikkomisesta tai että rekisterinpitäjä oli ryhtynyt tarvittaviin toimiin sääntöjen noudattamiseksi. Kahdessa tapauksessa sitä vastoin havaittiin tietosuojasääntöjen rikkominen, ja rekisterinpitäjälle osoitettiin suosituksia.

Kuulemiset hallinnollisista toimista

Myös EU:n toimielinten ja elinten **hallinnollisia toimia koskevia kuulemisia** jatkettiin henkilötietojen käsittelyn osalta. Esiin otettiin sellaisia kysymyksiä kuin työntekijöitä esittävien valokuvien julkaiseminen intranetissä, rekisterin-pito toisen toimielimen tiloissa käytössä olevasta kamera-valvonnasta ja työntekijöiden sähköpostiviestien käsittely.

Horisontaalinen ohjaus

Tietosuojavaltuutettu antoi **ohjeita** ahdistelun vastaisista menettelyistä ja henkilöstön arvioinnista ja tarkkaili toimielinten ja elinten etenemistä videovalvontaohjeiden noudattamisessa.

TOIMINTALINJA JA KUULEMISET

Euroopan tietosuojavaltuutettu neuvoo Euroopan unionin toimielimiä ja elimiä tietosuoja-asioissa useilla politiikan aloilla. Neuvoo-antava rooli liittyy uusiin lainsäädäntöehdotuksiin ja muihin aloitteisiin, joilla voi olla vaikutusta henkilötietojen suojaan EU:ssa. Yleensä tietosuojavaltuutettu antaa virallisia lausuntoja, mutta se voi myös antaa neuvoja esittämällä huomautuksia tai laatimalla toimintaohjeita. Lisäksi tietosuojavaltuutettu valvoo tietosuojaan vaikuttavaa teknistä kehitystä.

Pääsuuntaukset

Vuosi 2011 oli kuulemisten kannalta erittäin vilkas, ja silloin annettiin ennätysmäiset **24 lausuntoa, 12 virallista huomautusta ja 41 epävirallista huomautusta**. Aiempaan tapaan Euroopan tietosuojavaltuutettu pyrki toimimaan kuulemisissa ennakoivasti hyödyntämällä säännöllisesti päivitettävää luetteloa kuulemismenettelyyn tulevasta lainsäädäntöehdotuksista ja mahdollisuuttaan tehdä epävirallisia huomautuksia lainsäädäntöehdotusten valmisteluvaiheessa. Komission yksiköt käynnistivätkin vuonna 2011 lähes kaksinkertaisen määrän epävirallisia kuulemisia vuoteen 2010 verrattuna.

On mainittava erikseen komission työ henkilötietojen suojan uutta EU:n lainsäädäntökehystä varten. Euroopan tietosuojavaltuutettu on seurannut tarkasti tuota lainsäädännön tarkistusprosessia ja osallistunut siihen eri tasoilla, muun muassa antamalla tammikuussa lausunnon komission tiedonannosta, joka koskee kattavaa lähestymistapaa henkilötietojen suojaan Euroopan unionissa, ja esittämällä joulukuussa epävirallisia huomautuksia kyseisistä lainsäädäntöluonnoksista.

Tietosuoja-asioita sivuavien alojen määrä on laajenemaan päin: perinteisten prioriteettien, kuten vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen sekä kansainvälisten tiedonsiirtojen rinnalle on nousemassa uusia aloja, mikä näkyy sisämarkkinoista annettujen lausuntojen suurena määränä. Seuraavaan on koottu tärkeimpiä esimerkkejä tietosuojavaltuutetun eri aloilta antamista lausunnoista.

Euroopan tietosuojavaltuutetun lausuntoja keskeisistä kysymyksistä

Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alalla Euroopan tietosuojavaltuutettu antoi useita erittäin kriittisiä lausuntoja, jotka käsittelivät muun muassa arviointikertomusta tietojen säilyttämistä koskevasta direktiivistä 2006/24/EY ja ehdotusta eurooppalaisten matkustajarekisteritietojen käytöstä. Matkustajarekisteritiedot olivat aiheena myös kahdessa lausunnossa, jotka käsittelevät Australian ja Yhdysvaltain kanssa tehtyjä sopimuksia henkilötietojen siirtämisestä. Lisäksi tietosuojavaltuutettu esitti huomautuksia terrorismin rahoituksen jäljittämishjelmaa TFTS:ää koskevasta komission tiedonannosta, jonka tarpeellisuutta se epäili.

Tietotekniikan ja digitaalistrategian alalta tietosuojavaltuutettu antoi tietoverkon neutraaliudesta uutta luotaavan lausunnon, jossa tuotiin esiin eräiden Internet-palveluntarjoajien harjoittamien tietynlaisten seurantatoimien vaikutus. Tietosuojavaltuutettu antoi ensi kerran myös lausunnon EU-rahoitteisesta tutkimushankkeesta, jossa on kyse yksityisyyden varmistamiskeinoista biometristen tunnistetietojen käyttöönnotossa.

Sisämarkkinoiden alalta tietosuojavaltuutettu antoi lausunnon muun muassa sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmästä IML:stä ja suositti jälkeempään lisättävien uusien toimintojen selvittämistä. Muut merkittävät lausunnot koskivat energiamarkkinoiden eheyttä ja avoimuutta, OTC-johdannaisia, keskusvastapuolia ja kauppatietorekistereitä. Koska kyseisillä lainsäädäntöehdotuksilla olisi myönnetty laajakantoiset tarkastusvaltuudet, joita ei ollut selvästi rajattu sääntelyviranomaisiin, tietosuojavaltuutettu kehotti säätämään asiasta selkeämmin.

Rajatylyltävästä lainvalvonnasta annettiin useita lausuntoja. Tietosuojavaltuutettu antoi ohjeita muun muassa ehdotuksista, joita on tehty teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamista koskevasta direktiivistä, ja kehotti säätämään tarkasta säilyttämisaikasta ja täsmentämään asiaan liittyvän tietokannan oikeusperustan. Eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen luomista

koskevan asetusehdotuksen kohdalla tietosuojavaltuutettu painotti sitä, että käsiteltävät henkilötiedot on rajattava vain kaikkein välttämättöimpiin.

Kansanterveyden ja kuluttaja-asioiden aloilta tietosuojavaltuutettu antoi kuluttajansuojan yhteistyöjärjestelmästä CPCs:stä lausunnon, jossa lainsäätäjää kehoitettiin harkitsemaan uudelleen säilytysaikoja ja kartoittamaan keinoja sisäänrakennetun yksityisyyden suojan varmistamiseksi.

Tietosuojavaltuutettu esitti näkemyksiään myös muista asioista kuten Euroopan petostentorjuntaviraston OLAFin uudistamista koskevasta asetuksesta, EU:n varainhoitoasetuksesta ja ammattiautoilijoiden ajopiirtureiden käytöstä.

Oikeusjutut

Vuonna 2011 Euroopan tietosuojavaltuutettu oli väliintulijana viidessä unionin yleisessä tuomioistuimessa ja virkamiestuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa.

Yhdessä asiassa väitettiin, että Euroopan parlamentin ja komission työterveysyksiköiden välillä tapahtuisi laitonta potilastietojen siirtoa. Virkamiestuomioistuin pyysi tällöin

ensimmäistä kertaa Euroopan tietosuojavaltuutettua osallistumaan oikeudenkäyntiin väliintulijana. Tuomiossaan virkamiestuomioistuin noudatti tietosuojavaltuutetun esittämiä perusteluita ja määräsi kantajan saamaan vahingonkorvausta.

Kolmessa muussa asiassa oli kyse oikeudesta tutustua EU:n toimielinten asiakirjoihin, ja niitä voidaan pitää jatkona asiassa *Bavarian Lager* annettuun ratkaisuun. Kaikissa kolmessa asiassa tietosuojavaltuutettu esitti avoimuuden lisäämistä. Unionin yleinen tuomioistuin noudatteli tietosuojavaltuutetun esittämiä perusteluita yhdessä asiassa. Toisessa asiassa se pysytti voimassa Euroopan parlamentin päätöksen olla sallimatta asiakirjoihin tutustumista, ja kolmannen asian oikeuskäsittely on tällä hetkellä vielä kesken.

Euroopan tietosuojavaltuutettu oli väliintulijana myös oikeudenkäynnissä, jossa Itävaltaa syytetään määräysten rikkomisesta tietosuojaviranomaisten itsenäisyyden suhteen. Väliintulokirjelmässään tietosuojavaltuutettu totesi, että kansallisen lainsäädännön mukainen Itävallan tietosuojaviranomaisen viraston organisaatorakenne ei vastaa direktiivissä 95/46/EY edellytettyä itsenäisyyden astetta. Myös tämän asian oikeuskäsittely on toistaiseksi kesken.

YHTEISTYÖ

Euroopan tietosuojavaltuutettu edistää EU:n tietosuojan yhdenmukaisuutta tekemällä yhteistyötä muiden tietosuojaviranomaisten kanssa. Siihen kuuluu myös yhteistyö EU:n entisen kolmannen pilarin nojalla perustettujen valvontaelimien kanssa laajojen tietojärjestelmien yhteydessä.

Euroopan tietosuojaviranomaisten tärkein yhteistyöfoorumina on **29 artiklan mukainen tietosuojatyöryhmä**. Euroopan tietosuojavaltuutettu on mukana tässä työryhmässä, jolla on tärkeä tehtävä tietosuojadirektiivin yhdenmukaisessa soveltamisessa.

Euroopan tietosuojavaltuutettu ja 29 artiklan mukainen työryhmä ovat tehneet tehokasta yhteistyötä monenlaisissa asioissa, etenkin keskeisiä säännöksiä sekä rajoja, matkustamista ja lainvalvontaa (BTLE) käsittelevissä alaryhmissä. Edellisessä alaryhmässä tietosuojavaltuutettu toimi suositumusten käsitettä tarkastelleen lausunnon esittelijänä.

29 artiklan mukaisessa työryhmässä toimimisen lisäksi tietosuojavaltuutettu jatkoi kiinteätä yhteistyötään **EU:n laaja-alaisten tietojärjestelmien yhteisvalvontaa** varten perustettujen viranomaisten kanssa.

Niiden yhteistoiminnassa on tärkeällä sijalla **Eurodac-järjestelmä**. Jäsenvaltioiden tietosuojaviranomaisten ja Euroopan tietosuojavaltuutetun muodostama Eurodacin valvonnan koordinoitiryhmä kokoontui Brysselissä vuoden 2011 kesä- ja lokakuussa. Se sai valmiiksi tietojen aikaistettua poistamista koskevan koordinoitun tarkastuksen, jatkoi yhteisten puitteiden laatimista suunniteltua perusteellista tietoturvatarkastusta varten, ja sopi uudesta koordinoitusta tarkastuksesta, jonka tulokset julkistetaan vuonna 2012. Lisäksi työryhmä kävi epävirallisia keskusteluja lokakuussa 2011 käyttöön tulleen VIS-viisumitietojärjestelmän koordinoitusta valvonnasta.

Samantapainen järjestely koskee myös **CIS-tullitietojärjestelmän** valvontaa. Euroopan tietosuojavaltuutettu kutsui sen yhteydessä koolle kaksi tullitietojärjestelmän valvonnan koordinoitiryhmän kokousta, joihin osallistui niin kansallisten tietosuojaviranomaisten kuin yhteisen valvontavi-

ranomaisen ja tietosuojasihteeristön edustajat. Kesäkuun kokouksessaan tullitietojärjestelmän valvonnan koordinoitiryhmä hyväksyi toimintasuunnitelman, jossa esiteltiin vuosiksi 2011 ja 2012 suunniteltuja toimia. Joulukuun kokouksessa puolestaan sovittiin kahdesta ensimmäisestä koordinoitusta tarkastuksesta, joiden tulokset julkistetaan vuoden 2012 aikana.

Yhteistyö kansainvälisillä foorumeilla oli edelleen tärkeällä sijalla, varsinkin tietosuojavastaavien eurooppalaiset ja kansainväliset konferenssit. Vuonna 2011 Brysselissä järjestettyä eurooppalaista konferenssia isännöivät 29 artiklan mukainen työryhmä ja Euroopan tietosuojavaltuutettu. Tietosuojavaltuutetut eri puolilta maailman hyväksyivät Mexico Cityssä julkilausuman, jossa suositettiin tehokasta yhteistyötä dataintensiivisen tietojenkäsittelyn alalla.

VUODEN 2012 PÄÄTAVOITTEET

Vuodeksi 2012 on nimetty seuraavat tavoitteet, ja niiden tuloksista kerrotaan vuonna 2013.

Valvonta ja täytäntöönpano

Euroopan tietosuojavaltuutettu on joulukuussa 2010 hyväksytyn, sääntöjen noudattamista ja täytäntöönpanoa koskevan asiakirjan mukaisesti asettanut valvonnan ja täytäntöönpanon alalla seuraavat tavoitteet.

- **Tiedottaminen**

Euroopan tietosuojavaltuutettu aikoo käyttää aikaa ja voimavaroja ohjeiden antamiseen EU:n toimielimille ja erillisvirastoille. Ohjeita tarvitaan niiden vastuullisuuden lisäämiseksi. Tietosuojavaltuutettu antaa aihekohtaisia ohjeita tavanomaisista hallintomenettelyistä ja sellaisista horisontaalisista aiheista kuin sähköinen valvonta, tiedon-siirrot ja rekisteröityjen oikeudet. Tietosuojavastaaville järjestetään myös koulutusta ja työpajoja jonkin EU:n toimielimen tai erillisviraston pyynnöstä taikka Euroopan tietosuojavaltuutetun omasta aloitteesta silloin, kun tarvetta ilmenee. Euroopan tietosuojavaltuutetun verkkosivuja kehitetään, jotta tietosuojavastaaville voitaisiin tarjota hyödyllistä tietoa. Lisäksi avataan ennakkotarkastusilmoitukset sisältävä, yleisen aihealueituksen mukainen julkinen hakemisto.

- **Ennakkotarkastukset**

Euroopan tietosuojavaltuutettu saa vastakin jälkikäteisilmoituksia tavanomaisista hallintomenettelyistä tai jo käynnissä olevista tietojenkäsittelytoimista. Vuonna 2012 ryhdytään määrittämään sopivia menettelyjä ilmoitusten käsittelemistä varten ja varmistamaan, ettei jälkikäteistarkastusilmoituksia sallita muutoin kuin perustelluissa poikkeustapauksissa. Ennakkotarkastuslausunnoissa esitettyjen suositusten seuranta on Euroopan tietosuojavaltuutetun täytäntöönpanostrategian ytimessä. Tietosuojavaltuutettu painottaa edelleen voimakkaasti ennakkotarkastuslausuntojensa suositusten täytäntöönpanoa ja huolehtii niiden riittävästä seurannasta.

- **Täytäntöönpanon yleiskartoitus**

Vuonna 2011 Euroopan tietosuojavaltuutettu laati tilanteesta yleiskartoituksen, jonka tuloksena saatiin indikaattoreita siitä, kuinka EU:n toimielimet ja elimet, joilla on tietynlaisia velvollisuuksia (esim. tietosuojavastaavan nimeäminen, täytäntöönpanosääntöjen hyväksyminen, 25 artiklan mukaisten ilmoitusten määrä ja 27 artiklan mukaisen ilmoitusten määrä), noudattavat sääntöjä. Euroopan

tietosuojavaltuutetun julkaisemassa katsauksessa korostui tietosuojasetuksen täytäntöönpanossa tapahtunut edistys, mutta siinä myös alleviivattiin havaittuja puutteita. Vuoden 2011 katsausta aiotaan täydentää vuonna 2012 tietosuojavastaavien aseman erityistarkastelulla, jonka yhtenä tarkoituksena on vahvistaa heidän tehtävänsä tilivelvollisuusperiaatteen tiimoilta. Lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu alkaa vuonna 2012 tehdä erityisesti komission nimissä katsausta, jossa tietoja kerätään suoraan komission pääosastoilta.

- **Kohdekäynnit**

Euroopan tietosuojavaltuutettu on valinnut vuoden 2011 katsauksen tuottamien indikaattoreiden perusteella käyntikohteiksi tietyt EU:n toimielimet ja erillisvirastot (suunnitteilla on 6 käyntiä). Niiden kimmokkeena on toimielimen tai erillisviraston hallintojohdon selvä sitoutuneisuuden tai viestintähalukkuuden puute, tai se, että ne eivät yllä vertaisryhmän viitearvoon.

- **Tarkastukset**

Tarkastukset ovat Euroopan tietosuojavaltuutetulle tärkeä keino tietosuojasetuksen soveltamisen seurannassa ja varmistamisessa. Tarkastusten määrän kasvattaminen on ratkaisevan tärkeää paitsi täytäntöönpanokeinona myös yleisen tietoisuuden lisäämiseksi tietosuojasioista ja Euroopan tietosuojavaltuutetusta. Tarkastusten määrä kasvaa vuonna 2012, kun perusteellisten tarkastusten rinnalla aletaan tehdä myös keveämpiä ja tarkemmin kohdennettuja tarkastuksia. Tietosuojavaltuutettu on avainasemassa, sillä jotkin EU:n toimielimistä ja elimistä käsittelevät henkilötietoja ydintoiminnassaan. Kyseiset elimet aiotaan tunnistaa ja niihin kohdistetaan (kirjallisia) valvontatoimia tai tarkastuksia. Vuodeksi 2012 on myös suunnitteilla EU:n laajojen tietojärjestelmien yleisiä tarkastuksia, joiden kohteet valitaan oikeudellisten veloitteiden perusteella. Aihekohtaisia tarkastuksia tehdään aloilla, joilla tietosuojavaltuutettu on antanut ohjeistusta (esim. kameravalvonta), ja haluaa nyt tarkistaa todellisen tilanteen.

Toimintalinja ja kuulemiset

Euroopan tietosuojavaltuutetun neuvoa-antavan tehtävän päätavoitteet on kirjattu toimiston verkkosivuilla julkaistuun luetteloon ja sen oheismuistioon. Tietosuojavaltuutetun on selviydyttävä koko ajan laajenevasta, lainsäädäntömenettelyyn liittyvästä tehtävästään ja kyettävä esittämään korkealuokkaisia ja arvostettuja näkemyksiään rajallisiin resursseihin. Näistä lähtökohdista käsin tietosuojav

valtuutettu on nimennyt vuoden 2012 kuulemismenettelyihin liittyvän työskentelynsä kulmakiviksi keskeisen tärkeitä aiheita unohtamatta myöskään muiden lainsäädäntömenettelyiden merkitystä tietosuojanäkökulmasta.

- **Kohti tietosuoja-alan uutta oikeudellista kehystä**

Euroopan tietosuojavaltuutettu asettaa etusijalle EU:n tietosuoja-alan uuden oikeudellisen kehysten valmistelun. Suunnitteilla on lausunto kehukseen sisällytettävistä lainsäädäntöehdotuksista ja osallistuminen keskusteluihin lainsäädäntömenettelyn seuraavissa vaiheissa aina kun se on tarpeellista ja aiheellista.

- **Tekninen kehitys: digitaalistrategia, teollis- ja tekijänoikeudet sekä internet**

Varsinkin internetiin liittyvä tekninen kehitys ja tässä yhteydessä tehtävät poliittiset ratkaisut ovat myös keskeisellä sijalla Euroopan tietosuojavaltuutetun vuoden 2012 toiminnassa. Käsiteltävien aiheiden kirjoon kuuluvat niin suunnitelmat sähköistä tunnistamista ja todentamista sekä sähköisiä allekirjoituksia koskevaksi yleiseurooppalaiseksi kehukseksi, kysymys internetin seurannasta (esim. teollis- ja tekijänoikeuksien valvonta, laittoman sisällön poistamismenettelyt) kuin etäresurssipalvelut (ns. pilvipalvelut) ja sähköiset terveyspalvelut. Tietosuojavaltuutettu aikoo myös vahvistaa teknistä asiantuntemustaan ja osallistua yksityisydensuojaa parantavien teknologioiden kartoitukseen.

- **Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen jatkokehittäminen**

Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden ala on edelleen tietosuojavaltuutetun keskeisimpiä toiminta-aloja. Merkittävät uudet lainsäädäntöehdotukset koskevat terrorismin rahoituksen jäljittämishjelmaa EU:ssa ja ”älykkäitä rajoja”. Tietosuojavaltuutettu aikoo yhä tarkkailla tietojen säilyttämistä koskevan direktiivin tarkistamisprosessia ja seurata tiiviisti myös kolmansien maiden kanssa käytäviä tietosuojasopimusneuvottelua.

- **Rahoitusalan uudistus**

Euroopan tietosuojavaltuutettu aikoo edelleen seurata ja tutkia niitä rahoitusmarkkinoiden ja niiden toimijoiden sääntelystä ja valvonnasta tehtäviä uusia lainsäädäntöehdotuksia, joilla on vaikutusta yksityisyyttä ja tietosuojaa koskeviin oikeuksiin.

- **Muita aloitteita**

Euroopan tietosuojavaltuutettu aikoo myös seurata niitä muilla aloilla tehtäviä lainsäädäntöehdotuksia, joilla on olennaista merkitystä tietosuojan kannalta. Kuten ennenkin, tietosuojavaltuutettua voi kuulla virallisesti tai epävirallisesti lainsäädäntöehdotuksista, joilla on vaikutusta yksityisyyttä ja tietosuojaa koskeviin oikeuksiin.

Yhteistyö

Euroopan tietosuojavaltuutettu hoitaa edelleen tehtäväänsä koordinoitua valvonnan alalla. Lisäksi hän tarjoaa apuaan jäsenvaltioiden tietosuojaviranomaisille ja kansainvälisille järjestöille.

- **Koordinoitu valvonta**

Tehtävänsä mukaisesti Euroopan tietosuojavaltuutettu osallistuu Eurodacin sekä tullitieto- ja viisumitietojärjestelmien koordinoitua valvontaan. Lokakuussa 2011 käyttöön otetun viisumitietojärjestelmän koordinoitu valvonta on yhä lapsenkengissänsä. Eurodacin valvonnan koordinoitukokousten yhteydessä käytyjen epävirallisten keskustelujen

jälkeen tavoitteena on luoda vuonna 2012 vaiheittain valvontajärjestelyt tällä alalla. Kun SIS II -järjestelmä otetaan käyttöön, myös se edellyttää koordinoitua valvontaa. Järjestelmän on määrä olla toiminnassa vuonna 2013, ja sen valmisteluja aiotaan seurata tiiviisti. Tietosuojavaltuutettu aikoo kohdistaa tarkastuksia kyseisten järjestelmien keskuyskiköihin silloin, kun se on tarpeen tai lainsäädäntö sitä edellyttää.

- **Yhteistyö tietosuojaviranomaisten kanssa**

Euroopan tietosuojavaltuutettu aikoo entiseen tapaan osallistua 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän toimintaan ja edistää sen tuloksellisuutta huolehtimalla työryhmän linjausten ja tietosuojavaltuutetun kannanottojen yhtenevyydestä ja yhteisvaikutuksesta kummankin tahon asettamien prioriteettien mukaisesti sekä vaalimalla rakentavaa yhteistyösuhdetta jäsenvaltioiden tietosuojaviranomaisten kanssa. Tiettyjen hankkeiden esittelijänä tietosuojavaltuutettu ohjaa ja valmistele 29 artiklan työryhmän lausuntojen antamista.

- **Tietosuoja kansainvälisissä järjestöissä**

Tietosuojalainsäädäntö ei yleensä koske kansainvälisiä järjestöjä niiden isäntämaissa. Kaikissa järjestöissä ei kuitenkaan noudateta asianmukaisia tietosuojasääntöjä. Euroopan tietosuojavaltuutettu aikoo tarjota kansainvälisille järjestöille apuaan järjestämällä työpajan tiedon jakamiseksi ja hyvien toimintatapojen levittämiseksi.

Muita toiminta-aloja

- **Tiedottaminen ja viestintä**

Tiedotus-, viestintä- ja lehdistötoimia kehitetään ja kohennetaan edelleen painottamalla erityisesti valistusta, julkaisuja ja verkkotietoja. Kuultuaan ensin tärkeimpiä sidosryhmiään Euroopan tietosuojavaltuutettu ryhtyy myös arvioimaan tiedottamis- ja viestintästrategiaansa. Suunnitteilla on lisäksi tietosuojavaltuutetun verkkosivuston eräiden tärkeiden osioiden uudelleenjärjestely, jotta sivustosta saataisiin käyttäjäystävällisempi ja tietohaku ja sivustolla liikkuminen kävisivät helposti.

- **Sisäinen järjestely**

Euroopan tietosuojavaltuutetun toiminnan strategista katsausta jatketaan edelleen vuonna 2012, ja sidosryhmiä kuullaan verkkokyselyin, haastatteluin, kohderyhmittäin ja työpajoissa. Vuonna 2011 käynnistetyn katsauksen ensitulosten perusteella päätettiin kehittää strategisempi toimintamalli valvontaa ja kuulemisia varten ja perustaa uusi IT-politiikan ala vuonna 2012. Kun katsaus on saatu päätökseen ja tulokset analysoitu, tietosuojavaltuutettu viimeistelee välistrategiansa ja laatii sen keskeisten tekijöiden arvioinnissa tarvittavat tulosindikaattorit.

- **Resurssienhallinta**

Räätälöidyn tapaustenhallintajärjestelmän kehittäminen Euroopan tietosuojavaltuutetun käyttöön jatkuu vuoden 2012 aikana. Henkilöstöhallinnon tietosovellusten kehittäminen palvelutasosopimusten pohjalta jatkuu, ja ohjelmassa on varsinkin vuonna 2012 valmistuvan Sysper II -järjestelmän toteuttaminen sekä MIPS-järjestelmän käyttöönotto.

Euroopan Tietosuojavaltuutettu

Vuosikertomus 2011 – Tiivistelmä

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto

2012 — 12 s. — 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-95076-44-0

doi:10.2804/40901

MISTÄ EU:N JULKAISUJA SAA?

Maksuttomat julkaisut

- EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>)
- Euroopan unionin edustustoista tai lähetystöistä.
Yhteystiedot löytyvät internetosoitteesta <http://ec.europa.eu>, tai ne saa lähettämällä faksin numeroon +352 2929-42758.

Maksulliset julkaisut

- EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>).

Maksulliset tilaukset (esimerkiksi EUVL:n vuosikerta, tuomioistuinten oikeustapauskokoelmat):

- Euroopan unionin julkaisutoimiston myyntiedustajalta (http://publications.europa.eu/others/agents/index_fi.htm)

EUROOPAN
TIETOSUOJAVALTUUTETTU

Euroopan tietosuojavaltuutettu
www.edps.europa.eu

Julkaisutoimisto

ISBN 978-92-95076-44-0

9 789295 076440